

Силабус навчальної дисципліни
«ІСТОРИЧНІ ВИТОКИ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ»

підготовки бакалаврів

(назва освітнього ступеня)

спеціальності *

(назва спеціальності)

освітньо-професійної програми *

032 Історія та археологія «Краєзнавчо-екскурсійна робота»

(назва освітньої програми)

Статус дисципліни	Нормативна
Мова навчання	українська
Факультет/Інститут*	Архітектурний
Кафедра	УДІД
Контакти кафедри	каб. В606 (шостий поверх висотний корпус) (056) 756-34-02;внутрішній 4-02 . Email:ukr@pgasa.dp.ua
Викладачі-розробники	Бабенко В. А., к.і.н., доцент
Контакти викладачів	Babenko.valentyna@pdaba.edu.ua
Розклад занять	https://www.pgasa.dp.ua/timetable/index.html
Консультації	https://pgasa.dp.ua/department/ukr/

Анотація навчальної дисципліни

Інтеграція України до Європейського Союзу є одним із важливих напрямів її зовнішньої політики з перших років незалежності. Вагомі зміни в інтеграційній політиці України щодо її вступу до ЄС, що відбулися на початку 2000-х років, зробили можливим підписання угоди між Україною та ЄС про Асоціацію. Вивчення витоків ідеї євроінтеграції та історії заснування і розвитку ЄС є надзвичайно актуальним для підготовки фахівців з краєзнавчої та екскурсійної роботи. Програма вивчення навчальної дисципліни «Історичні витoki євроінтеграції України» складена відповідно до стандарту освітніх бакалаврських програм спеціальності 032 «Історія та археологія».

Мотиваційні фактори:

- розуміння цивілізаційного, державно-політичного, соціально-економічного, духовного, етнокультурного поступу українського народу в контексті світових, загально цивілізаційних вимірів;
- отримання комплексу знань про історичні аспекти європейської інтеграції, сутність та природу інтеграції в контексті глобалізаційних процесів, передумови, чинники та види сучасних інтеграційних процесів в Європі відповідно до особливостей напрямку підготовки, спеціалізації, ОПП, які безпосередньо будуть корисними в майбутній професії.

Курс викладається для студентів освітньої програми «Краєзнавчо-екскурсійна робота» архітектурного факультету. Рівень вищої освіти перший (бакалаврський). Мова викладання – українська. Види навчальних занять – інтерактивні лекції, практичні заняття із запровадженням методу кейсів.

Види самостійної роботи – виконання практичних творчих завдань, ситуаційних завдань та практичних кейсів, підготовка презентацій, участь у студентських науково-практичних конференціях. Написання рефератів, есе, тез з різних аспектів європейської інтеграції (під керівництвом лектора). Вид семестрового контролю – екзамен.

Вивчення дисципліни «Історичні витoki євроінтеграції України» засновано на ідеї особисто-орієнтованого компетентного розвитку студента та направлено на формування здібності вирішувати належним чином поточні євроінтеграційні проблеми задля реалізації євроінтеграційного потенціалу країни, які надають майбутньому спеціалісту можливість чітко визначити критерії майбутнього успіху, що необхідні для успішної конкуренції в сучасному глобалізованому світі.

Програма вивчення навчальної дисципліни «Історичні витoki євроінтеграції України» складена відповідно до освітньої програми підготовки бакалавра спеціальності 032 Історія та археологія «Краєзнавчо-екскурсійна робота»

	Години	Кредити	Семестр
			I
Всього годин за навчальним планом, з них:	150	5	150
Аудиторні заняття, у т.ч:	60		60
лекції	46		46
лабораторні роботи			
практичні заняття	14		14
Самостійна робота, у т.ч:	90		90
підготовка до аудиторних занять	15		15
підготовка до контрольних заходів	14		14
виконання курсового проєкту або роботи			
Виконання індивідуального завдання (реферат/наукова творча робота)	15		15
опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях	16		16
підготовка до екзамену	30		
Форма підсумкового контролю			екзамен

Мета дисципліни формування у здобувачів освіти фахових компетентностей щодо наукового розуміння сутності та особливостей інтеграційних процесів у Європі, основних теоретичних засад і генези європейської єдності, інституційних, правових, економічних аспектів функціонування Європейського Союзу, необхідних для діяльності в галузі краєзнавства та екскурсійної справи. Формування практичних умінь на основі поглибленого вивчення історії європейської інтеграції, розкриття особливостей формування та розвитку Європейських Співтовариств, дослідження всіх історичних етапів європейської інтеграції, розкриття основних складових проблематики та особливостей сучасного етапу європейської інтеграції, вивчення взаємовідносин між Україною та Європейським Союзом. Примінення цих знань та умінь при розробці туристичних та екскурсійних маршрутів, у краєзнавчій та екскурсійній діяльності.

Завдання дисципліни:

- Розкрити загальнолюдські та цивілізаційні ціннісно-світоглядні засади, що вплинули на перебіг історичних процесів в українських землях;
- Показати місце і роль української історії в загальноєвропейському історичному процесі інтеграції;
- Висвітлити логіку й об'єктивні закономірності історичного процесу;
- Зформувані навички критичного мислення й наукового аналізу,
- Розвивати теоретичне і творче мислення та індивідуальні здібності студентів у вирішенні практичних завдань.
- Виробити навички самоконтролю при опрацюванні законодавчих документів та тем, які не викладалися на лекціях;
- Розвинути навички вільно оперувати набутими знаннями при написанні наукових творчих робіт (рефератів, статей, тез тощо).
- Зформувані теоретичні системні знання про історичні аспекти європейської інтеграції, сутність та природу інтеграції в контексті глобалізаційних процесів, передумови, чинники та види сучасних інтеграційних процесів в Європі;
- Визначити проблеми європейської інтеграції, конструювання стратегії успішного досягнення Україною членства у Європейському Союзі;
- Дослідити процес політичної, юридичної та економічної інтеграції в розвинених країнах Європи, основних етапів інтеграційних процесів у Європі;

Пререквізити дисципліни міждисциплінарні зв'язки з «Вступ до спеціальності», «Історія архітектури та містобудування».

Постреквізити дисципліни: «Історія античної цивілізації».

Компетентності (відповідно до освітньо-професійної та освітньо-наукових програми СВО ПДАБА 0326-2023

ЗК.1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК.2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про 10 природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК.3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.

ЗК.10. Здатність працювати в команді

СК.1. Усвідомлення взаємозв'язку між фактами, подіями, явищами і процесами в минулому та сучасності.

Заплановані результати навчання (відповідно до освітніх програм). У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

Знати/вміти:

РН 6. Виявляти взаємозв'язки між процесами у минулому та на сучасному етапі, аналізувати суспільні процеси в історії України у контексті європейської та світової історії.

Методи навчання: словесні; наочні; практичні; методи індукції, дедукції; методи аналізу і синтезу, порівняння, узагальнення, конкретизації; пояснювально-ілюстративний метод, метод проблемного викладення, дослідницький метод.

Форми навчання: індивідуальні, групові, колективні, фронтальні.

Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна: програмне забезпечення Office 365 Microsoft(за потребою).

1. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

Назва змістових модулів і тем	Кількість годин, у тому числі					
	усього	л	п	лаб	інд	с/р
Змістовий модуль 1. Історичні витoki євро інтеграційної ідеї						
Тема 1. Історичні витoki євро інтеграційної ідеї	6	2				4
Тема 2. Етапи європейської інтеграції	8	2	2			4
Тема 3. Символи і цілі, цінності Європейського Союзу, як консолідуєча основа співіснування держав	6	2				4
Тема 4. Відносини між Європейським Союзом і державами-членами на основі цінностей ЄС	8	2	2			4
Змістовий модуль 2. Інституційна структура ЄС.						
Тема 5 Формування інституційної структури ЄС	6	2				4
Тема 6. Європейський парламент	6	2				4
Тема 7. Рада Європейського союзу	8	2	2			4
Тема 8. Рада Європейського союзу	6	2				4
Тема 9. Європейська комісія	8	2	2			4
Тема 10. Дотримання законодавства в ЄС:Суд Європейського союзу	8	4				4
Тема 11. Дорадчі органи, допоміжні інституції та агенції в інституціональній системі ЄС	10	4	2			4

Змістовний модуль 3. Інтеграційна політика ЄС						
Тема 12. Інтеграційна політика: основні етапи розширення ЄС у 70-90-ті рр. XX ст.	8	4				4
Тема 13. Розширення ЄС у 2000рр. XXI ст.	7	4				3
Тема 14. Умови вступу до ЄС	9	4	2			3
Тема 15. Країни-кандидати на вступ до ЄС	7	4				3
Тема 16. Шлях України до ЄС	9	4	2			3
Підготовка до контрольних заходів	30					30
Разом за змістовим модулем	150	46	14			60
Усього годин	150	46	14			90

2. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ заняття	Тема занять	Кіль-ть годин
Змістовий модуль 1. Історичні витоки євро інтеграційної ідеї		
1.	Історичні витоки європейської інтеграційної ідеї. Етапи європейської інтеграції.	2
2.	Символи і цілі, цінності Європейського Союзу. Відносини між Європейським Союзом і державами-членами на основі цінностей ЄС.	2
Змістовий модуль 2. Інституційна структура ЄС		
3.	Формування інституційної структури ЄС: Європейський парламент.	2
4.	Інституціональні органи ЄС: Європейська рада. Рада Європейського союзу. Європейська комісія.	2
5.	Суд Європейського союзу. Дорадчі органи, допоміжні інституції та агенції в інституціональній системі ЄС	2
Змістовний модуль 3. Інтеграційна політика ЄС		
6.	Інтеграційна політика: основні етапи розширення ЄС. Умови вступу до ЄС.	2
7.	Країни-кандидати на вступ до ЄС. Шлях України до ЄС.	2

3. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ п/п	Вид роботи / Назва теми	Кіль-ть год.
Опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях		16
1.	Роль Р. Куденхове-Калергі в історії європейської інтеграції	2
2.	Ідея об'єднаної Європи А. Бріана: «бріанівський проект Європейського Союзу»	2
3.	Євроінтеграційні ідеї Т. Масарика.	2
4.	Жан Монне та його роль в євроінтеграційних процесах.	2
5.	Декларація Р. Шумана.	2
6.	Т. Рузвельт та його роль в євроінтеграційних процесах.	2
7.	Договір про заснування Європейського співтовариства з вугілля та сталі.	2
6.	Маастріхтський договір	2
7.	«Договір про злиття»	2
8.	Амстердамський договір	2
Виконання індивідуальних завдань: підготовка реферату		15
Підготовка до аудиторних занять		15
Тематика індивідуальних завдань:		
1.	«План Шумана» та утворення Європейського об'єднання вугілля і сталі	

	(ЄОВС).	
2.	Римські договори про заснування ЄЕС та Євроатома.	
3.	Національна безпека України: аспект євроатлантичного співробітництва.	
4.	Ідеї європейської єдності XIV – XVI ст.	
5.	ЄСВС, ЄЕС та Євроатом: причини та передумови створення.	
6.	Формування та розвиток інституційної системи європейських співтовариств	
7.	Амстердамський та Ніщський договори про реформування інституцій Європейського Союзу.	
8.	Лісабонська угода 2007 р. та інституційні зміни в ЄС.	
9.	Європейська асоціація вільної торгівлі, її утворення та розвиток.	
10	Брюссельський договір про інституціональне злиття ЄОВС, ЄЕС та Євроатома.	
11	Утворення і розвиток Європейського валютного союзу.	
12	Стратегія інтеграції України до ЄС та проблеми реалізації.	
13	Взаємовідносини України і Європейського Союзу: економічний аспект.	
14	Адаптація законодавства України до законодавства ЄС: основні досягнення та проблеми.	
15	Історія та сучасний стан розвитку європейської інтеграції України.	
	Підготовка до контрольних заходів	14
	Екзамен	30
	Всього	90

4. ПОРЯДОК ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Підсумкова оцінка виставляється здобувачам, які виконали всі види робіт за змістовими модулями і набрали не менше 60 % від 100 балів протягом семестру.

Оцінка в 100 балів – це середньоарифметична оцінка з виконання таких видів робіт:

Змістовий модуль 1. Історичні витоки євро інтеграційної ідеї

Максимальна оцінка – 100 балів. Оцінка змістового модуля складається із:

Роботи студента на практичних заняттях (максимальна кількість – 40 балів*). За 1 практичне заняття студент може отримати 20 балів (10 балів за усну відповідь та 10 балів за підготовку допоміжних матеріалів – словника термінів, інтелект-карт, таблиць). Підготовка до практичних занять оцінюється:

від 20 до 10 балів за одне заняття: виступи з презентаційним матеріалом по питанням плану практичного заняття, виступи з доповненнями, надання виконаних завдань (словника-термінів, таблиць, тощо).

від 10 до 9 балів за повні, правильні усні відповіді на питання за темою заняття;

від 8 до 5 балів за правильні, але стислі відповіді на питання за темою заняття;

від 4 до 0 балів за неповні або неправильні відповіді за темою заняття.

*за першим змістовним модулем 2 практичних заняття

Контрольної роботи – максимальна кількість балів – 60. Контрольна робота складається з 30 тестових завдань. Студент отримує 2 бали за правильну відповідь на 1 тестове питання, якщо відповідь неправильна – 0 балів.

Змістовий модуль 2. Інституційна структура ЄС

Максимальна оцінка – 100 балів. Оцінка змістового модуля складається із:

Роботи студента на практичних заняттях (максимальна кількість – 60 балів*). За 1 практичне заняття студент може отримати 20 балів (10 балів за усну відповідь та 10 балів за підготовку допоміжних матеріалів – словника термінів, інтелект-карт, таблиць). Підготовка до практичних занять оцінюється:

від 20 до 10 балів за одне заняття: виступи з презентаційним матеріалом по питанням плану практичного заняття, виступи з доповненнями, надання виконаних завдань (словника-термінів, таблиць, тощо).

від 10 до 9 балів за повні, правильні усні відповіді на питання за темою заняття;

від 8 до 5 балів за правильні, але стислі відповіді на питання за темою заняття;

від 4 до 0 балів за неповні або неправильні відповіді за темою заняття.

*за другим змістовним модулем 3 практичних заняття

Індивідуальне завдання (реферат/презентація) – максимальна кількість балів – 40.

Студент самостійно обирає тему для підготовки реферату із переліку запропонованих викладачем.

Підготовка реферату оцінюється за наступними критеріями:

40-35 балів за умови підготовки реферату та презентації (згідно вимог до написання, актуальності, науковості, наявності вступу, двох-трьох розділів, висновків, списку літератури, дотримання правил оформлення реферату та списку літератури) на актуальну наукову тематику з європейської інтеграції та особистого захисту під час консультацій.

34-20 балів надання самостійно виконаного реферату згідно вимог, але з несуттєвими недоліками, на актуальну, наукову тематику з європейської інтеграції та захисту під час консультацій.

19-10 балів надання самостійно виконаного реферату згідно вимог, але з деякими недоліками по оформленню.

9-5 балів за умови наявності самостійно виконаного реферату але з суттєвими недоліками по змісту та оформленню.

4-0 балів якщо здобувача має реферат, виконаний з суттєвими недоліками, виконаний з допомогою програм ШІ* без особистісного творчого внеску, без перевірки результатів ШІ, з грубими порушеннями права інтелектуальної власності авторів, тощо.

*Використання програм ШІ при підготовці індивідуальних завдань та презентацій: Допускається коректне використання програм ШІ при підготовці будь-яких завдань, (матеріалів, повідомлень, доповідей та презентацій) до практичних занять, а також при виконанні самостійної роботи (рефератів та презентацій).

Умови коректного використання програм ШІ в освітній навчальній діяльності:

- Використання ШІ допускається та зараховується викладачем лише за умови власного творчого внеску здобувача у виконану роботу;

- Використання ШІ допускається лише за умови перевірки здобувачем матеріалів, розроблених за допомогою ШІ, на дотримання авторських прав;

- У висновках до індивідуальної роботи (реферату/презентації) здобувач має вказати (дати посилання) на програму ШІ, яку він використовував;

- У висновках до індивідуальної роботи (реферату/презентації) здобувач має вказати на особистий внесок у виконану роботу (наприклад, які розділи роботи, висновки, яка література тощо опрацьована та/або перевірена ним самостійно) та на дотримання ним принципів академічної доброчесності.

Змістовний модуль 3. Інтеграційна політика ЄС

Максимальна оцінка – 100 балів. Оцінка змістового модуля складається із:

Роботи студента на практичних заняттях (максимальна кількість – 40 балів*). За 1 практичне заняття студент може отримати 20 балів (10 балів за усну відповідь та 10 балів за підготовку допоміжних матеріалів – словника термінів, інтелект-карт, таблиць). Підготовка до практичних занять оцінюється:

від 20 до 10 балів за одне заняття: виступи з презентаційним матеріалом по питанням плану практичного заняття, виступи з доповненнями, надання виконаних завдань (словника-термінів, таблиць, тощо).

від 10 до 9 балів за повні, правильні усні відповіді на питання за темою заняття;

від 8 до 5 балів за правильні, але стислі відповіді на питання за темою заняття;

від 4 до 0 балів за неповні або неправильні відповіді за темою заняття.

*за третім змістовним модулем 2 практичних заняття

Контрольної роботи – максимальна кількість балів – 60. Контрольна робота складається з 30 тестових завдань. Студент отримує 2 бали за правильну відповідь на 1 тестове питання, якщо відповідь неправильна – 0 балів.

Екзамен (100 балів): виконання студентом екзаменаційного тестового завдання. Підсумкова контрольна робота має 50 тестових завдань, правильна відповідь на кожне з яких оцінюється у 2 бали. У сумі студент може набрати 100 балів.

Підсумкова оцінка з дисципліни «Історичні витоки євроінтеграції України» визначається як середньоарифметична між оцінкою за змістові модулі 1, 2, 3 та оцінки за екзамен.

5. ПОЛІТИКА КУРСУ

Нарахування балів у випадках несвоєчасного виконання завдань

Якщо студент не з'явився на контрольний захід, його результат оцінюється нулем балів. За несвоєчасне виконання індивідуального семестрового завдання без поважних причин його результат оцінюється на 20 балів нижче від приведеного в критерії оцінювання. Поважними причинами є хвороба, виконання державних (військових) обов'язків, відрядження на наукову конференцію, донорство.

Порядок зарахування пропущених занять

Студенти самостійно вивчають матеріал, готують реферат за темою пропущеної лекції та захищають його у відведений викладачем час.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання;
- посилення на джерела інформації у разі запозичень ідей, тверджень, відомостей;
- недопустимість підробки підписів викладачів у залікових книжках, відомостях, тощо;
- заборону використання під час контрольних заходів допоміжних матеріалів або технічних засобів (шпаргалки, мікронавушники, телефони, планшети тощо).

За порушення принципів академічної доброчесності здобувачі освіти притягуються до відповідальності:

- повторне проходження оцінювання (контрольної роботи, заліку, тощо);
- повторне проходження навчального курсу;
- відрахування із навчального закладу.

Поведінка в аудиторії.

Вивчення курсу вимагає від студентів: обов'язкового відвідування занять (лекцій) та надання виконаних завдань самостійної роботи (опрацювання розділів, які не викладаються на лекціях). Студенти повинні дотримуватися правил поведінки на заняттях згідно статуту академії (неприпустимість пропусків, запізнь, обов'язкового відключення телефонів та ін.). Брати активну участь на заняттях у засвоєнні необхідного мінімуму навчальної роботи та знань.

У випадку надзвичайних ситуацій (епідемії, пандемії, стихійного лиха, введення надзвичайного стану і т. п.) студенти повинні беззаперечно виконувати правила поведінки, які приведені в інструкціях для ситуацій, що наступили.

При переході ЗВО на дистанційну форму навчання у випадку надзвичайної ситуацій (епідемії, пандемії, військовий стан) бути присутніми на онлайн-заняттях (лекціях, консультаціях, тощо), які організовані викладачем за допомогою Інтернет ресурсів та платформ.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Буряк П. Ю. Європейська інтеграція і глобальні проблеми сучасності / П. Ю. Буряк, О. Г. Гупало. – К. : Хай-Тек Прес, 2008. – 352 с.

2. Віднянський С. В. Об'єднана Європа: від мрії до реальності. Історичні нариси про батьків-засновників Європейського Союзу / С. В. Віднянський, А. Ю. Мартинов. – 2-ге вид., доп. і перероб. – К. : Вид. дім «Києво-Могилянської академії», 2011. – 395 с.
3. Голосніченко Д. І. Європейська Рада, Рада ЄС, Європарламент: розподіл повноважень / Д. І. Голосніченко // Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право. – Випуск 2(14). – 2012. – С. 151 – 155.
4. Договір про заснування Європейської Спільноти ЄЕС; Договір, Перелік, Міжнародний документ від 25.03.1957. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_017
5. Договір об утворенні Європейського об'єднання вугля і стали URL: http://innovbusiness.ru/pravo/DocumShow_DocumID_36226.html
6. Договір про Європейський Союз Європейський Союз; Договір, Міжнародний документ від 07.02.1992 – URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_029
7. Десмонд Дайнен Дедалі міцніший союз. Курс європейської інтеграції / Дайнен Десмонд / Пер. з англійської. – К. : «К.І.С.», 2006. – 696 с.
8. Європейська інтеграція: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів та слухачів магістерської підготовки за напрямом «Державне управління» / Кол. авт.; за заг. ред. проф. І. А. Грицяка та Д. І. Дзвінчука. – ІваноФранківськ: Місто НВ, 2013. – 464 с.
9. Європейський Союз: історія і засади функціонування: навчальний посібник / В.В. Копійка, Т.І. Шинкаренко; за ред. Л.В. Губерського. – 2-ге вид., виправл. і доповн. – К. : Знання, 2012. – 759 с.
10. Історія європейської інтеграції від Римської імперії до європейського Союзу : монографія / І. В. Яковюка, Т. М. Анакіна, О. Я. Трагнюк, Т. В. Комарова ; за ред. І. В. Яковюка. — К. : Ред. журн. «Право України», 2012. – 208 с.
11. Казімір Р. Історія Європейської Інтеграції. Від декларації Шумана до розширення на Схід / Роберт Казімір – URL: <http://www.youth.crimeastar.net>
12. Конституційні акти Європейського Союзу (в редакції Лісабонського договору) / пер. Геннадія Друзенка та Світлани Друзенко, за заг. ред. Геннадія Друзенка. – К.: «К.І.С.», 2010. – 536 С.
13. Круглашов А. М. Європейська інтеграція на початку нового тисячоліття: довідник. / склад. А. М. Круглашов, І. Озимок, Т. С. Астапенко, В. В. Руссу. – Ч.1.Чернівці, 2010. – 212 с.
14. Мальська М. П. Основи європейської інтеграції [текст] підручник. / М. П. Мальська, Н. В. Антонюк – К.: «Центр учбової літератури», 2015. – 320 с.
15. Ніццький договір про внесення змін та доповнень до Договору про Європейський Союз, Договорів про [...] Європейський Союз; Договір, Акт, Декларація [...] від 26.02.2001 – URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_261
16. Новітня історія України (1900—2000) Підручник /А. Г. Слюсаренко, В. І. Гусєв, В. П. Дрожжин та ш — К Вища шк, 2000 — 663 с. – Віртуальний читальний зал ПДАБА. URL:<http://surl.li/qzbsj>
17. Політологічний енциклопедичний словник / уклад.: [Л. М. Герасіна, В. Л. Погрібна, І. О. Поліщук та ін.] ; за ред. М. П. Требіна. – Х. : Право, 2015. – 816 с.
18. Основні напрямки зовнішньої політики України. Закон України від 02.07.1993 р. – URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3360_12
19. Скрипник О. М. Історія європейської інтеграції : навчальний посібник / О. М. Скрипник – Умань : ВПЦ «Візаві», 2019 – 370 с.
20. Яковюк І. Азбука європейської інтеграції / І. Яковюк Л. Трагнюк, В. Меделяєв Харків: «Апекс+», 2006. – 168 с.
21. Угода про партнерство і співробітництво між Україною та Європейськими співтовариствами та їх державами-членами від 16 червня 1994 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/998_012

Допоміжна

1. Ахмедова Е. Р. Прагнення Туреччини до вступу в Європейський Союз: політико-правова позиція держав-членів ЄС / Е. Р. Ахмедова // Вісник Маріупольського державного університету. Серія : Право. - 2014. - Вип. 7. - С. 274-284. - URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vmdu_pr_2014_7_35

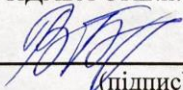
2. Бурдяк В. Інтеграція Республіки Болгарія до Європейського Союзу // Україна – Європа – Світ. Міжнародний збірник наукових праць. Серія: Історія, міжнародні відносини / Гол. ред. Л.М. Алексієвець. – Вип. 9: Україна – Європа – Світ: творимо історію разом. Присвячується Євро-2012. – Тернопіль : Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2012. – С. 23-34.
3. Глобалізаційні процеси у світовій економіці: виклики та можливості для України : колективна монографія / за заг. ред. д.е.н., проф. О.О. Борзенко ; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогноз. НАН України». – К., 2022. – 264 с. – Віртуальний читальний зал ПДАБА. URL:<http://surl.li/qzbsj>
4. Грубінко А. В. Участь Великої Британії у європейській політичній інтеграції: між атлантизмом та європеїзмом / А. В. Грубінко // Європейські історичні студії. – 2015. – № 1. – С. 6–17. 362
5. Європейський вибір. Концептуальні засади стратегії економічного та соціального розвитку України на 2002 – 2011 роки: послання Президента України до Верховної Ради України (травень 2002 р.). – URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/n0001100-02>
6. Корочанська А. О. «Ініціатива Бріана» на рубежі 1920 – 1930-х рр. як етап у формуванні наднаціональної свідомості в Європі / А. О. Корочанська // Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету. – 2014. – Вип. 40. – С. 307 – 313.
7. Корочанська А. О. Пан'європейський проект Р. Куденховекалергі у 1920 – 1930-ті рр.: аналіз основних положень / А. О. Корочанська // Наукові праці історичного факультету запорізького національного університету, 2014, Вип. XXXVIII С. 299 – 302.
8. Кравчук О. Європейська ідея Томаша Масарика / Олександр Кравчук // Проблеми слов'язознавства. – 2013. – Випуск 62. – С. 47 – 57.
9. Лавриненко В.Г. Європейська інтеграція: від Риму до Лісабону : курс лекцій / В.Г. Лавриненко; Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова, Ін-т соціології, психології та управління, Каф. упр. та євроінтеграції. — К.: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2010. – 187 с.
10. Максакова М. А. Страны Западных Балкан на пути в Европейский Союз: проблемы и перспективы / М. А. Максакова. // Российский внешнеэкономический вестник. – 2016. – №11. – С. 42– 56.
11. Мельничук Л. Н. Шлях Румунії до Європейського Союзу: досвід для України // Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія.– 2012. – URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/put-rumynii-v-evropeyskiy-soyuz-opytdlya-ukrainy>
12. Миронова М.А. Еволюція політики ЄС щодо країн Західних Балкан / М.А. Миронова // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – Випуск 93 (Частина II), 2010. – С. 28 – 37.
13. Мислюк Ю. В. Модель інтеграції країн Центрально-Східної Європи до Європейського Союзу панорама політологічних студій: Науковий вісник Рівненського державного гуманітарного університету Випуск 9, 2012.
14. Нартюк О.В. Стратегія «Європа 2020» як складова механізму оптимізації зайнятості населення в країнах ЄС / О.В. Нартюк // Соціально-трудова відносини: теорія та практика. – 2015. – № 2. – С. 201–207.
15. Овчар О. Становлення взаємовідносин між Україною та Європейським Союзом: шлях до підписання Угоди про асоціацію та її подальшої реалізації / О. Овчар, М. Галаган // Актуальні проблеми державного управління: зб. наук. пр. ОРІДУ; (голов. Ред. М.М.Іжа). – О.: ОРІДУ НАДУ, 2011. – Вип. 3 (47). – 252 с.
16. Олійник Т. І. Стратегія «Європа 2020». Співробітництво – запорука сталого розвитку України та Європи / Т. І. Олійник, О. В. Горох, О. Ю. Грубнік // Вісник ХНАУ. Серія : Економічні науки. – 2015. – № 2. – С. 206 – 211. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkhnau_ekon_2015_2_29
17. Скрипник О. М. Вплив європейських революційних рухів 1918 – 1920-х рр. на розвиток ідей європейської інтеграції / О. М. Скрипник // Вісник Черкаського університету, серія Історичні науки. – 2017. – № 1– С. 54 – 58.

18. Скрипник О.М. Історія співпраці України з Європейським Союзом у рамках європейської політики сусідства // Уманська старовина: Науковий журнал. – Умань : Видавничо-поліграфічний центр «Візаві» 2017. – Вип. 3. – С. 29 – 35.
19. Скрипник О. Історія запровадження програми Європейського Союзу «Східне партнерство» / О.М. Скрипник // Інтелектуальний потенціал в умовах сучасного суспільства : матеріали Регіональної науково-практичної конференції молодих учених (м. Умань, 20 травня 2016 р.) / ред. кол. : В.В. Сокирська [гол. ред.], М. А. Слатвінський, І. В. Хоменко – Умань : ФОП Жовтий О. О., 2016. – 148 с. – С. 113 – 116.
20. Скрипник О.М. Україна і Європейський Союз. Українська державність: історія і сучасність: Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених (26 листопада 2009 р.) Частина II / Під. заг. ред. К. В. Балабанова. – Маріуполь, 2009. – 118 с. С. 29 – 31.
21. Співак І.В. Врехіт: поточна ситуація та очікування. Міжнародні економічні відносини і світове господарство. 2016. – № 9. – С. 141 – 145. 37. Стратегія інтеграції України до Європейського Союзу, затверджена Указом Президента від 11 червня 1998 р. // Політика і час [Текст]. – 2000. – № 3/4. – С. 30 – 35
22. Стрільчук Р. С. Польща на шляху до європейської інтеграції: історико-економічний аналіз [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/natural/Nvnu/istor/2007_1/1/3.pdf
23. Східне партнерство ЄС: додаткові можливості для євроінтеграції України / [І.Ф. Газізуллін, М.М. Гончар, О.В. Коломієць [та ін.]; за ред. В. Мартинюка; Укр. незалеж. центр політ. дослідж. – К.: [Агентство «Україна»], 2009. – 84 с.

7. INTERNET-РЕСУРСИ

1. Офіційний сайт Європейського Союзу – URL: <http://europa.eu/>
2. Європейська служба зовнішніх відносин – URL: https://eeas.europa.eu/ru/eu-information-russian_ru
3. Представництво Європейського Союзу в Україні – URL: https://eeas.europa.eu/delegations/ukraine_uk
4. Офіційний сайт Парламенту Європейського Союзу – URL: <http://www.europarl.europa.eu/portal/en>
5. Офіційний сайт Ради Європейського Союзу – URL: <https://www.consilium.europa.eu/>
6. Офіційний сайт Європейської Комісії – URL: <http://ec.europa.eu/>
7. Віртуальний читальний зал ПДАБА URL:<http://surl.li/qzbsj>

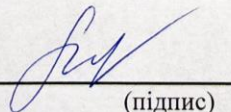
Розробник(и) _____

(підпис)

(Валентина БАБЕНКО)

Гарант освітньої програми _____

(підпис)

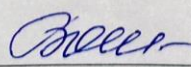
(Галина ЛИСЕНКО)

Силабус затверджено на засіданні кафедри

УДІД
(назва кафедри)

Протокол від «28» серпня 2023 року № 1

Завідувач кафедри _____

(підпис)

(Олеся БАРАННИК)